

ความหลากหลายทางวัฒนธรรม

"อำเภอกำแพงแสน" เป็นดินแดนที่มีประวัติการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มาแต่สมัยโบราณร่วมสมัยกับเมืองโบราณสมัยทวารวดีแห่งอื่นๆ เช่น เมืองโบราณนครปฐม เมืองอู่ทอง (สุพรรณบุรี) และเมืองคูบัว (ราชบุรี) "กำแพงแสน" เป็นชื่อเมืองโบราณสมัยทวารวดี มีอายุร่วมเดียวกับเมืองนครชัยศรี (มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๑-๑๖) แต่มีขนาดเล็กกว่ากันมาก ตั้งอยู่ที่หมู่ ๕ ตำบลทุ่งขวาง

พิบูล ที่มุมเมืองด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือมีช่องมาในเมืองเรียกว่าช่องปากเมืองหรือปากกลาง พบเศษอิฐจุ่มอยู่ทางด้านใต้ของเมือง พบซากเจดีย์ที่ขุดแล้วหลายองค์ นอกบริเวณเมืองพบพระพุทธรูปปูนปั้นรูปสิงโต และซากเจดีย์สมัยทวารวดีอีกหลายองค์

ภาพ : www.unseentravel.com

โบราณวัตถุที่มีการขุดพบบางส่วน ถูกเก็บไว้ที่ วัดกำแพงแสน ซึ่งไม่ปรากฏหลักฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยใด แต่จากคำ

กำแพงแสน เมืองโบราณสมัยทวารวดี

อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ห่างจากอำเภอเมืองไปทางทิศเหนือตามถนนมาลัยแมนประมาณ ๒๔ กิโลเมตร เมืองกำแพงแสนเป็นเพียงเมืองเล็กๆ ตั้งอยู่ใกล้ทะเล และยังคงอยู่กึ่งกลางระหว่างเมืองใหญ่ ๒ เมือง คือ เมืองอู่ทองและเมืองนครชัยศรี สันนิษฐานว่าน่าจะมีฐานะเป็นเมืองบริวารของเมืองนครชัยศรีมากกว่าจะเป็นเมืองที่ตั้งอยู่อย่างอิสระ

โดยจากลักษณะที่ตั้งของตัวเมืองมีการสันนิษฐานว่า "เมืองกำแพงแสน" ถูกจัดตั้งขึ้นโดยเมืองนครชัยศรี เพื่อควบคุมเส้นทางการค้าตามคูคลองเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการเป็นเมืองท่า ศูนย์กลางการค้าทางทะเลของเมืองนครชัยศรี ดังนั้น ความเจริญและความเสื่อมของเมืองกำแพงแสนจึงน่าจะแปรผันไปกับเมืองนครชัยศรี ปัจจุบันบริเวณเมืองกำแพงแสนเป็นพื้นที่ของกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ซึ่งใช้เป็นค่ายลูกเสือ

เมืองกำแพงแสนเป็นเมืองโบราณรูปสี่เหลี่ยมมุมมน ยังปรากฏร่องรอยคันดินและคูน้ำล้อมอยู่ในเขตตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสนมีขนาดกว้างประมาณ ๗๕๐ เมตร ยาวประมาณ ๑,๐๐๐ เมตร มีพื้นที่ประมาณ ๔๐๐ ไร่ ประตุมืองยังคงเห็นได้ชัดเจนทั้งสี่ประตู คือ ประตูด้านทิศเหนือเรียกว่า ประตูท่านางสงฆ์ ประตูด้านทิศตะวันออกเรียกว่า ประตูท่าพระ ประตูด้านทิศใต้เรียกว่า ประตูท่าช้าง ประตูด้านทิศตะวันตกเรียกว่า ประตูท่าตลาด ด้านทิศเหนือมีลำน้ำขนาดใหญ่ไหลผ่าน คือ ลำน้ำห้วยยาง (ปัจจุบันเรียกคลองท่าสาร-บางปลา) นอกเมืองทางด้านทิศตะวันออกมีคลองราง

มีลักษณะของฐานแบบเดียวกับที่เมืองคูบัว จังหวัดราชบุรี หลักฐานทางโบราณคดีที่พบได้แก่ หินบดยา ทำด้วยหินทรายสีแดง ซึ่งพบเป็นครั้งแรก (ส่วนใหญ่จะเป็นสีเขียวหรือสีดำเท่านั้น) นอกจากนี้ยังพบจารึกบนฐานธรรมจักรศิลา อักษรปัลลวะ ภาษาบาลี อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ ๓

อำเภอกำแพงแสนได้ตั้งขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๙ ที่วัดห้วยพระ ตำบลห้วยพระ อำเภอดอนตูม โดยใช้ชื่อว่า อำเภอกำแพงแสน ตั้งตามชื่อเมืองโบราณ ต่อมาปี พ.ศ. ๒๔๕๓ ได้ย้ายที่ตั้งอำเภอใหม่จากวัดห้วยพระไปที่ชายทุ่งสามแก้ว ห่างจากที่ตั้งเดิมไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ ๑.๖ กิโลเมตร และได้เปลี่ยนชื่ออำเภอจากเดิมตามชื่อหมู่บ้านว่า อำเภอสามแก้ว ตั้งอยู่จนถึงปี พ.ศ. ๒๔๖๐ จึงได้กลับมาใช้ชื่อว่า อำเภอกำแพงแสนตามเดิม เพื่อเป็นการรักษาชื่อเมืองโบราณไว้ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๙๐ ได้ย้ายที่ว่าการอำเภอกำแพงแสนจากที่ตั้งชายทุ่งสามแก้ว มาตั้งที่ว่าการอำเภอใหม่ริมคลองท่าสาร-บางปลา บริเวณบ้านยาง ติดถนนมาลัยแมน (ถนนนครปฐม-สุพรรณบุรี) หมู่ที่ ๑๓ ตำบลทุ่งกระพังโหม ห่างจากที่ตั้งเดิมไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ ๑๔ กิโลเมตร และเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๒ ได้ย้ายที่ว่าการอำเภอกำแพงแสนไปสร้างที่ว่าการอำเภอหลังใหม่ ที่ดินที่ราษฎรได้บริจาคให้มีถนนมาลัยแมน ห่างจากที่ตั้งเดิมไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ประมาณ ๒ กิโลเมตร ตรงข้ามโรงเรียนกำแพงแสนวิทยา ส่วนที่ตั้งเดิมได้ใช้เป็นสำนักงานเทศบาลตำบลกำแพงแสน

บอกเล่าของชาวบ้าน เล่ากันว่า วัดมีอายุประมาณ ๒๐๐ ปี อย่างไรก็ดีจากเอกสารที่จัดทำโดยวัดกำแพงแสนอีกชุดหนึ่งได้กล่าวว่า วัดกำแพงแสนสร้างขึ้นในราว พ.ศ. ๒๓๖๖ โดยอ้างตามหลักฐานของอำเภอ นอกจากนี้ยังให้ข้อมูลว่า ในครั้งนั้นมีการสร้างพระอุโบสถหลังแรกขึ้นแต่ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๙๐ เจ้าอาวาสในขณะนั้นคือ พระครูสุกิจธรรมสร (หลวงพ่อด่าง) ได้ย้ายวัดกำแพงแสนมาตั้งยังที่ใหม่ ใกล้คลองท่าสารบางปลา ซึ่งเป็นที่ตั้งวัดกำแพงแสนในปัจจุบัน

ภายในพิพิธภัณฑ์กำแพงแสนได้รวบรวมโบราณวัตถุต่างๆ ในท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยโบราณวัตถุหลากหลายประเภท ทั้งเป็นโบราณวัตถุในท้องถิ่น คือ โบราณวัตถุสมัยทวารวดี และโบราณวัตถุอื่นๆ ที่ผู้มีจิตศรัทธานำมาถวาย ของที่จัดแสดงได้แก่ โบราณวัตถุสมัยทวารวดีจากเมืองโบราณกำแพงแสน ประกอบด้วยเศษประติมากรรมปูนปั้น และชิ้นส่วนสถาปัตยกรรม ภาชนะดินเผาสีต่างๆ ประกอบด้วยภาชนะดินเผาหลายสมัย เช่น สมัยบ้านเชียง หรือ เครื่องถ้วยต่างๆ เครื่องใช้ต่างๆ ในครัวเรือน เช่น เครื่องจักสาน และเครื่องทองเหลือง พระพุทธรูปและพระพิมพ์ เป็นของหลายยุคหลายสมัย เปลือกหอยทะเล เป็นเปลือกหอยขนาดใหญ่สวยงาม ซึ่งได้มาจากการขุดบ่อดินในบริเวณชุมชนกำแพงแสน

